

Stručni rad

VEĆ ČITAM!

Ksenija Erdela Lah, profesorica razredne nastave
Osnovna škola i vrtić Apače

Sažetak

Veliki izazov za učitelje je kako što više razvijati čitalačku motivaciju učenika u razredu. Ovo nije jednostavno. Veliki utjecaj ima već predškolsko razdoblje. No, istraživanja pokazuju da je također vrlo važno da i roditelji imaju pozitivan odnos prema čitanju te da svojoj djeci omoguće pristup raznovrsnoj literaturi. Važno je da dijete već u predškolskoj dobi ima samo pozitivna iskustva s čitanjem. Vrijeme koje provodi s roditeljima čitajući knjige trebalo bi biti poput rituala u kojem uživa. Ako je djetetu uskraćeno dobro iskustvo knjige u predškolskoj dobi, ono je zasigurno manje motivirano pri polasku u školu od djece koja su rana čitalačka iskustva imala u svom kućnom okruženju. Čitanje treba biti uključeno u djetetovu dnevnu rutinu.

Ključne riječi: čitanje, znanje, obrazovanje, motivacija

1. Uvod

Predajem u prva tri razreda osnovne škole. Od ranog djetinjstva oduševljena sam čitanjem i pisanjem... Moja djeca također čitaju s oduševljenjem. Neki roditelji i sami, kao djeca u predškolskom razdoblju, nisu uživali u čitanju ili su to činili u manjoj mjeri. Rano iskustvo čitanja u kućnom okruženju ključno je za razvoj djetetova čitanja i pismenosti tijekom školskog razdoblja. Mi odrasli smo ti koji igramo ključnu ulogu. O roditelju ovisi kada će dijete upoznati svoju prvu knjigu. Roditelji su ti koji prvi čitaju djetetu, mi smo uzor djetetu svojim pozitivnim odnosom prema čitanju, zajedničkim odlascima u knjižnice, zajedničkim čitanjem kod kuće...

2. Čitanje u početnom školskom razdoblju

Čitanje treba biti pozitivno iskustvo za dijete u predškolskom i školskom razdoblju. Djetetu je čitanje s roditeljima pozitivno iskustvo. Mora se osjećati dobro u tome. Dijete uživa u zamjeni uloga s roditeljem. Voli pričati o onome što je pročitao. Mnoga su istraživanja pokazala da pozitivan odnos roditelja prema čitanju i dostupnosti knjiga ima velik utjecaj na čitalačka postignuća učenika. Čitanje bi trebalo biti svojevrsni ritual u obitelji. Čitanje se čini jednostavnim, ali radi se o jednoj od najtežih kognitivnih aktivnosti. Za njega nismo prirodno osposobljeni, kao što smo za promatranje, slušanje itd. Vrlo mali postotak djece počinje čitati rano i brzo savladava tečno čitanje. Većina djece mora dugo vježbati. U početnoj fazi dijete može brzo odustati. Roditelji i učitelji su ti koji se trebaju pobrinuti da se to ne dogodi. Roditelji trebaju saznati što dijete zanima već u predškolskoj dobi. Zajedno s njim posjećujemo knjižnicu i biramo knjige s temama koje ga zanimaju. S djetetom treba čitati svaki dan. Kada je još malo, može nam sjediti u krilu, može ležati u krevetu. Važno je i vrijeme kada čitamo zajedno s djetetom. Čitanje može biti večernji ili poslijepodnevni ritual... Važno je da je to naš zajednički ritual. Dijete mora uživati u ovom ritualu. Većina djece uživa ako im čitamo prije spavanja. Kako bi se dijete smirilo, dovoljan je smireni glas roditelja koji čita bajku. Međutim, djeca se razlikuju. Dok neka pažljivo slušaju, druga se miču, postavljaju pitanja.

Knjige se mogu birati na različite načine:

- knjigu mogu odabrati roditelji zajedno s djetetom
- dijete može birati samo
- dijete može otići do police s knjigama zavezanih očiju i odabrati knjigu
- možemo čitati priče i pjesme iz dječjih časopisa
- možete pitati baku, djeda, starijeg brata ili sestru za savjet pri odabiru knjige...

U slikovnicama djeca doživljavaju bajku u sprezi s ilustracijom.

Veliki je izazov za sve učitelje kako razviti motivaciju za čitanje u razredu, ali i u školi. Guthriejev portret predanog čitatelja dobra je polazna točka. Strastveni čitatelj je motiviran, ima potrebu za konceptualnim razumijevanjem, koristi se kognitivnim strategijama i dio je društvenog okruženja u kojem se čita.

Nastava koja potiče čitanje treba biti:

- fokusirana na promatranje stvarnog svijeta
- usmjerena na upoznavanje različitih tema, uzimajući u obzir interese učenika
- strateška
- poticajna za suradnju

- usmjerena na pružanje mogućnosti za pismeno i usmeno izražavanje učenika i
- koherentna. [3]

2.1. Čitamo

Ove godine predajem u prvom razredu. U rujnu su moji učenici, naravno, bili različito motivirani za čitanje. Učenici rado posjećuju školsku knjižnicu. Uvijek je zajedno posjetimo početkom rujna. Nastavni plan i program uključuje i knjižničarsko informacijsko znanje (KIZ). Knjižničarka i učiteljica djeci prezentiraju školsku knjižnicu i pravila, a ona ih naravno pri prvom posjetu oduševljava bajkom. Primaju i iskaznice. U 1. razredu učenici upoznaju knjižnicu kao središnje kulturno-informacijsko središte škole. Također upoznaju sve vrste knjiga te ih uče koristiti, posuđivati i vraćati. Uče i o pravilima ponašanja u knjižnici. Nakon prvog zajedničkog posjeta često i sami odlaze u knjižnicu, a nekoliko puta godišnje održavamo i nastavu u knjižnici. U učionici imamo i kutak za knjige u kojem učenici rado borave. Učenici čitaju knjige i za čitalačku značku. Knjige čitaju kod kuće, a potom u školi uz pomoć slikovnice prepričavaju sadržaj. Sadržaj prepričavaju kolegama iz razreda u našoj posebnoj stolici za bajke. U početku su učenici još tihi, nesigurni, ali ubrzo pričaju opušteno i doživljenu priču. U prvom razredu roditelji su im prvo kod kuće čitali knjigu. Međutim, kad su učenici pismeni i već čitaju s razumijevanjem, čitaju, naravno, sami. Već na početku školske godine učenici izrađuju zečića na kojem nakon svake pročitane i predstavljene knjige oslikavaju krug. Na kraju školske godine zečića nose kući. Svake godine prave drugu maskotu. U školu vole donijeti svoje omiljene slikovnice i kolegama iz razreda čitati ulomke iz njih. Zajedno smo istražili i što su naši roditelji nekada čitali te što su čitali naši djedovi i bake. Ispunjene upitnike učenici su donijeli u školu gdje smo ih zajedno analizirali. Bili su vrlo sretni kada su otkrili da su mnoge bajke koje danas vole čitati već pročitali njihovi roditelji, bake i djedovi. Učenici također rado čitaju knjigu u nastavcima na nastavi. Ovo je samo nekoliko primjera koji mogu potaknuti djecu na čitanje s užitkom. Kao učiteljica jako dobro surađujem s roditeljima svojih učenika. U 1. razredu uvijek pripremim predavanje o lektiri za roditelje. Upoznajem ih s važnošću čitanja i razvojem čitalačkih vještina. Predavanje izlažem na zajedničkom roditeljskom sastanku. Kako bolje čitati, kako razviti vještine čitanja, kako roditelji mogu pomoći svom djetetu da bolje čita... Ovo je samo nekoliko točaka predavanja. Također je vrlo važno da učenici svaki dan provedu 10 minuta čitajući naglas. Ali nije lako. Važno je pronaći prave materijale, prostor i vrijeme. Mora se odabrati odgovarajući material. Važna je i dostupnost materijala te raznovrsne literature u učionici i školskoj knjižnici. Dodatni poticaj učenicima je i zajednički posjet školskoj knjižnici. U promicanju čitanja u školi vrlo je važna i suradnja učitelja s knjižničarkom. Naša škola također je uključena u mnoge projekte. Jedna od njih je i Naša mala knjižnica. Projekt je namijenjen promicanju čitalačke kulture.

Slika 1: Čitamo. (Izvor: osobni arhiv, Ksenija Erdela Lah)

3. Zaključak

Učenici su različito motivirani. Motivacija također varira između djece u pojedinim obiteljima. Roditelji su ti koji dobro poznaju dijete, a znaju i kakve knjige voli. Ilustracije su također vrlo važne, ne samo sadržaj. Ilustracije može "čitati" i dijete predškolske dobi. Za odabir knjige važna je kvaliteta teksta i ilustracija. Čitanje moramo uključiti u svakodnevni život djeteta. Ako ga oduševimo za čitanje, samostalno će pretraživati police s knjigama i čitati. Čitanje se čini jednostavnim, ali to je jedna od najsloženijih aktivnosti. Ljudi već dugo žive na planeti, ali čitaju tek oko pet tisuća godina. Prirodno smo osposobljeni za promatranje i slušanje, ali ne i čitanje. U početnoj fazi čitanje nije omiljena aktivnost većini djece. Čitanje postaje omiljeno kada dijete čita tečno i bez napora. Međutim, put do ove faze traje dosta vremena. Svakodnevna praksa je neophodna da bi dijete čitalo tečno i s razumijevanjem. Roditelji, odgajatelji, učitelji i knjižničari zajedno nastojimo djetetu olakšati ovaj put.

4. Literatura

- [1.]Knaflič, L., Bucik, N., Matko Lukan, I., Štefan, A., Mlakar, I., Svetina, P., Krivec Dragan, J., Frelj, Č. Peštaj, M., Sitar Cvetko, J., Jelenc Krašovec, S. (2009). *Branje za znanje in branje za zabavo. Priročnik za spodbujanje družinske pismenosti*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- [2.]Newman, N. (2017). *Vzgajanje strastnih bralcev*. Maribor: Hiša knjig, Založba KMŠ.
- [3.]Pečjak, S., Bucik, N., Gradišar, A. Peklaj, C. (2006). *Bralna motivacija v šoli: merjenje in razvijanje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.